

**hbo-master Ontwerpen,
Innoveren en Valoriseren
Hogeschool voor de Kunsten
Utrecht**

NVAO uitgebreide opleidingsbeoordeling
Paneladvies
28 mei 2015

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	6
3	Beschrijving van de opleiding	7
	3.1 Algemeen	7
	3.2 Profiel instelling	7
	3.3 Profiel opleiding	7
4	Opleidingsbeoordeling	9
	4.1 Beoogde eindkwalificaties	9
	4.2 Programma	12
	4.3 Personeel	18
	4.4 Voorzieningen	20
	4.5 Kwaliteitszorg	21
	4.6 Toetsing	22
	4.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	23
	4.8 Algemene conclusie over kwaliteit van de opleiding	24
	4.9 Aanbevelingen	24
5	Overzicht oordelen	25
	Bijlage 1: Samenstelling panel	26
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	28
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	30
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	31

1 Samenvattend advies

In deze samenvatting geeft het panel zijn voornaamste overwegingen en conclusies over de kwaliteit van de nieuwe opleiding hbo-master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht.

De hogeschool neemt zich voor om bij een voor haar gunstige afloop van deze toets nieuwe opleiding de eerste studenten toe te laten in het studiejaar 2015/2016.

Het panel prijst de hoge ambitie van de instelling die uit het initiatief van deze opleiding spreekt. De doelstelling van de opleiding om studenten op te leiden tot experts in ontwerp, innovatie en valorisatie in de creatieve industrie is in de ogen van het panel zinvol. De afgestudeerden worden geacht vanuit deze industrie oplossingen voor vraagstukken in sectoren als de zorg, de mobiliteit en het cultureel erfgoed aan te dragen. Ook al zijn de eindkwalificaties een getrouwe afspiegeling van de doelstelling, het panel vindt ze wel van een hoog abstractieniveau. Ze beantwoorden aan het masterniveau. Het panel waardeert de wijze waarop de opleiding wil aansluiten bij ontwikkelingen in dit domein in Nederland en daarbuiten. De vergelijking met andere (inter)nationale opleidingen zou meer uitgediept kunnen worden. De opleiding heeft duidelijk het karakter van de (professionele) hbo-master, zoals blijkt uit de wijze waarop zij zich onderscheidt van een hbo-bachelor- (in niveau) en een wo-masteropleiding (in oriëntatie), uit de oriëntatie op praktijkgericht onderzoek en uit de typering van de afgestudeerden als *reflective practitioner*.

Het panel heeft zich mede op verzoek van de opleiding gebogen over de naam van de opleiding en de titel van de afgestudeerden. Ook al is de huidige naam naar het oordeel van het panel in overeenstemming met de inhoud van de opleiding, het panel kan zich een treffender naam als Master Crossover Creativity voorstellen. Met betrekking tot de titel van de afgestudeerden vindt het panel de titel Master of Arts meer in overeenstemming met de inhoud van de opleiding dan de titel Master of Science. De redenen zijn dat de studenten nu minder in een wetenschappelijk gestructureerde, op wetenschappelijke inzichten gebaseerde kennisbasis worden opgeleid en de oriëntatie op techniek en de positie van de lectoraten in de opleiding nog versterking behoeven. Verder passen de voorgestelde didactische opbouw en de toetsing goed bij de titel Master of Arts. Het panel sluit echter niet uit dat de opleiding zich op termijn in een richting ontwikkelt waarbij de titel Master of Science passend is.

De opleiding is op bachelorstudenten en op werkenden uit technische, media- en design- en economische domeinen gericht. Het panel vindt de nagestreefde breedte van de instroom positief. De toelatingseisen van de opleiding zijn gepast en de instrumenten om de capaciteiten en motivatie van de aspirant-studenten te toetsen, zijn daar geschikt voor. Het panel zou wel graag zien dat de toelatingsprocedure streng en consequent wordt toegepast en dat de diversiteit onder de studenten daarin wordt bevorderd.

Ook al bewandelen de studenten ieder hun eigen pad, toch zijn er volgens het panel voldoende waarborgen dat de studenten allen een gelijkwaardig en beoogd eindniveau bereiken. De studenten worden eerder opgeleid in de methoden en de attitude die nodig zijn om in hun eigen domein vernieuwingen te kunnen doorvoeren dan in uitgebreide kennis over onder meer innovatie en valorisatie. Na ampele overwegingen acht het panel dat een verdedigbare positie.

De opleiding onderhoudt talrijke relaties met organisaties en projecten in het beroepenveld. Ook zal de opleiding een raad van advies vanuit het werkveld instellen. In het curriculum komen de studenten met relevante aspecten van de praktijk in aanraking. Ook het praktijkgerichte onderzoek is gewaarborgd. Docenten en studenten kunnen participeren in het onderzoek dat binnen de lectoraten wordt uitgevoerd. Het panel vraagt zich wel af of om de internationale inbedding te waarborgen het curriculum niet beter in het Engels kan worden verzorgd.

De didactisch principes en de werkvormen van de opleiding kunnen gekarakteriseerd worden als origineel, sterk en vernieuwend. De samenhang van het curriculum en de oplopende complexiteit voldoen. De opleiding neemt voldoende maatregelen om de studeerbaarheid te bevorderen. Het aantal contacturen is in dat verband toereikend. Het panel juicht de overweging van de opleiding om een deeltijdvariant aan te bieden toe. De opleiding voldoet aan de wettelijke eisen voor de omvang en de duur.

Het personeelsbeleid van de hogeschool voldoet. De opleiding stelt voldoende didactische, vakinhoudelijke en praktijkgerichte eisen aan de docenten. De organisatie van de opleiding in de vorm van het kernteam is stevig. Het panel heeft de curricula vitae van de docenten bestudeerd en heeft gezien dat de inhoudelijke vakgebieden in het domein van de opleiding in het docentencorps aanwezig zijn. Het panel vraagt de opleiding dat te bewaken. Het panel vindt het percentage gepromoveerden vooralsnog toereikend. De opleiding zorgt voor voldoende personeel en de student-docentratio is met 10 : 1 tot 12 : 1 naar behoren.

Het panel acht de materiële voorzieningen, informatievoorziening en studiebegeleiding van de opleiding adequaat. De begeleiding door de coaches is intensief en de studenten hebben genoeg mogelijkheden voor ondersteuning bij mogelijke problemen in de studie. Wel acht het panel de inrichting van een *community space* noodzakelijk.

Het kwaliteitszorgsysteem van de opleiding is volgens het panel geschikt om de kwaliteit van de opleiding te bewaken. Binnen dat systeem worden frequent evaluaties gehouden die gericht zijn op relevante onderwerpen. De studenten, de docenten, de alumni en het beroepenveld worden allen voldoende bij de opleiding betrokken. De opleiding zal kunnen beschikken over een goed functionerende opleidingscommissie en examencommissie.

De opleiding heeft de principes en de uitvoering van de toetsing en beoordeling goed verwoord. De opzet van de toetsing met formatieve en summatieve toetsen wordt door het panel onderschreven als een goed systeem. Bij de formatieve toetsen zou het panel wel graag zien dat de betrouwbaarheid van de beoordeling wordt vergroot. De summatieve toetsing in de vorm van twee assessments en de beoordeling daarvan door een tentamencommissie beoordeelt het panel als een betrouwbare vorm van toetsing en beoordeling. Dat oordeel van het panel is gebaseerd op de ruime ervaring die de instelling daarmee heeft en op de bewijzen die daarvoor in het verleden zijn geleverd.

De afstudeergarantie is in de ogen van het panel toereikend. Ook zorgt de instelling voor de financiële middelen om de opleiding op het gewenste niveau op te zetten en te verzorgen.

Het panel acht de toedeling van de opleiding aan het onderdeel Sectoroverstijgend van Croho gepast.

Het panel adviseert de NVAO positief te besluiten over de kwaliteit van de nieuwe opleiding hbo-master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Het panel acht de graad Master of Arts passend bij de opleiding.

Den Haag, 28 mei 2015

Namens het panel ter beoordeling van de uitgebreide Toets nieuwe opleiding voor de opleiding hbo-master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht,

dr. M.S. Leloux
(voorzitter)

drs. W.J.J.C. Vercouteren RC
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

- dr. M.S. Leloux, directeur Bureau Kennistransfer, Universiteit van Amsterdam (voorzitter);
- prof. dr. ir. M.C. van der Voort, adjunct-hoogleraar Human Centered Design, Universiteit Twente (panellid);
- dr. ir. H.W. van Dijk, lector Serious Gaming, NHL Hogeschool (panellid);
- drs. F.J. Kresin, research director Institute for Art, Science & Technology Waag Society (panellid);
- J. Solleveld BSc, student masteropleiding Biological Sciences, Universiteit van Amsterdam (student-lid).

Het panel werd in de voorbereiding op het locatiebezoek terzijde gestaan door drs. J. Siebenga en tijdens het locatiebezoek door drs. H.H.A. Ponds, beiden beleidsmedewerker NVAO en procescoördinator. Daarnaast trad drs. W.J.J.C. Vercouteren RC op als extern secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 28 april 2015 is het panel voor vooroverleg bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en zijn ook nadere vragen geformuleerd voor de aanvrager. Deze vragen zijn geïnventariseerd door de secretaris. Een deel van de vragen is vooraf aan de instelling voorgelegd. Deze heeft die vragen tijdig beantwoord. Een ander deel is als input gebruikt voor het locatiebezoek.

Op 29 april 2015 heeft het panel een bezoek afgelegd bij de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Uiteindelijk zijn aan de hand van de uitkomsten daarvan beargumenteerde oordelen per standaard en een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel gegeven. De panelvoorzitter heeft aan de opleiding een korte mondelinge terugkoppeling overgebracht.

Na het locatiebezoek heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat voor commentaar aan de panelliden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de definitieve tekst is vastgesteld. Na afronding van het traject binnen het panel is in het kader van de hoor/wederhoorprocedure het conceptrapport voorgelegd aan de instelling om feitelijke onjuistheden te signaleren. Dit heeft geleid tot enkele wijzigingen. Op 28 mei 2015 is het definitieve advies aan de NVAO vastgesteld.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
Opleiding:	hbo-master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren
Oriëntatie en niveau:	hbo master
Varianten:	voltijd
Locaties:	Utrecht (hoofdvestiging), Hilversum (nevenvestiging)
Studieomvang (EC):	60 EC
Onderdeel Croho:	Sectoroverstijgend

3.2 Profiel instelling

Getuige haar website wenst de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht zich te onderscheiden met hoger onderwijs in de kunsten en de media en wenst daarnaast een drijvende kracht te zijn in opleidingen en innovatie voor de creatieve industrie. De hogeschool heeft als missie het zo goed mogelijk opleiden van daartoe getalenteerde studenten in vrije, uitvoerende en toegepaste kunst- en mediadisciplines en daaraan grenzende educatieve, technische en economische vakgebieden.

Aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht studeren bijna 4.000 studenten. De hogeschool is verdeeld in acht schools, zijnde Beeldende Kunst, Design, Games en Interactie, Kunst en Economie, Media, Muziek en Technologie, Theater en het Utrechts Conservatorium. De hogeschool biedt binnen deze schools 14 CROHO geregistreerde opleidingen aan. Het centrale bestuur is in handen van het college van bestuur waaronder naast deze schools ook het bestuursbureau en de ondersteunende organisatie ressorteren.

De hogeschool beschikt over een eigen galerie, theater en concertzalen waar het werk van studenten en afgestudeerden wordt gepresenteerd. Dat werk kan bestaan uit concerten, theatervoorstellingen, exposities en installaties. De Hogeschool voor de Kunsten Utrecht participeert in onderzoek. Expertisecentra van de hogeschool leggen in die zin verbanden tussen de schools, opleidingen en werkvelden. Laboratoria hebben een functie in het experimenteren en onderzoeken. De lectoraten van de hogeschool doen onderzoek en realiseren samenwerkingsverbanden.

3.3 Profiel opleiding

De opleiding hbo-master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren is voor de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht een nieuwe opleiding. De opleiding is ook een nieuwe opleiding voor Nederland.

De opleidingscompetenties ofwel eindkwalificaties zijn gegroepeerd in vier clusters:

- Ontwerpend onderzoeken. De afgestudeerden tonen een diepgaand begrip van ontwerponderzoek (onderzoek voor, door en naar ontwerpen) en zijn in staat onderzoeksactiviteiten te plannen en uit te voeren, te reflecteren en op deze wijze de creatieve processen en projecten te ondersteunen en te onderbouwen.

- Regisserend ontwerpen. De afgestudeerden zijn in staat om een situatie of probleem in een toegepaste context te analyseren, te articuleren en te inspireren en op een creatieve, ondernemende en regisserende wijze concepten, prototypes en/of andere oplossingen op de grenzen van het technisch en/of creatief haalbare iteratief te ontwerpen voor de snel veranderende (maatschappelijke) omgeving en creëren daardoor sociale, culturele en economische waarde.
- Interdisciplinair innoveren. De afgestudeerden hebben kennis van interdisciplinaire innovatieprocessen, -strategieën en –modellen en tonen strategisch leiderschap in het creëren van vitale samenwerkingsverbanden met gebruikers, ontwerpers en (strategische) partners uit relevante sectoren en werkgebieden.
- Valoriseren en verbinden. De afgestudeerden zijn zich bewust van de regionale, nationale en internationale sociale, culturele en economische waarde van ontwerpen en zijn in staat om dit perspectief toe te passen in de verschillende fases van het ontwerpproces (vraagarticulatie, ontwerp, onderzoek, realisatie, implementatie, disseminatie en opschaling) en creëren daarmee een duurzame waardeketen voor de concepten, prototypes en/of andere oplossingen in een toegepaste context met gebruikers.

Het curriculum van de opleiding is als volgt opgebouwd

Onderdelen curriculum	Studiepunten
Fascinatie: Ontwerpen Onderzoeken 1	7 EC
Visie: Regisserend Ontwerpen 1	7 EC
Impact: Interdisciplinair Innoveren 1	5 EC
Waarde: Verbindend Valoriseren 1	5 EC
Passie: Vrij Verbreden/Verdiepen 1	6 EC
Eerste semester	30 EC
Fascinatie: Ontwerpen Onderzoeken 2	5 EC
Visie: Regisserend Ontwerpen 2	7 EC
Impact: Interdisciplinair Innoveren 2	7 EC
Waarde: Verbindend Valoriseren 2	6 EC
Passie: Vrij Verbreden/Verdiepen 2	5 EC
Tweede semester	30 EC
Totaal opleiding	60 EC

4 Opleidingsbeoordeling

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).

Het kader wordt gebruikt als de instelling niet beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?
6. Hoe wil de opleiding dit toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze zeven vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen en 16 standaarden. Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntschaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel, ook op de tweepuntschaal.

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van de opleiding in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

Indien een opleiding niet volledig nieuw is of omgevormd wordt, worden bij de oordeelsvorming ook de gerealiseerde eindkwalificaties betrokken.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De instelling heeft een uitvoerig onderzoek laten uitvoeren onder het relevante werkveld naar de mogelijkheden en wensen ten aanzien van afgestudeerden van deze opleiding. Uit dat onderzoek is een profiel van de afgestudeerden ontstaan dat vervolgens in specificaties van de beoogde opleiding is omgezet.

De op dit onderzoek gebaseerde doelstelling van de opleiding is te omschrijven als het opleiden van studenten tot deskundigen die kunst en technologie weten samen te brengen, innovatieve ontwerpen op het snijvlak van deze beide gebieden weten te realiseren en kunnen implementeren om zodoende maatschappelijke vragen in onderscheiden sectoren te beantwoorden. De opleiding is gesitueerd in de creatieve industrie, die zich op het grensvlak van de kunsten, technologie en economie bevindt en tot doel heeft met de input vanuit de kunsten en de technologie in sociaal, cultureel of economisch opzicht zinvolle toepassingen te ontwerpen.

In de genoemde doelstelling zijn een aantal bepalende elementen te onderscheiden. Het samenbrengen van kunst en technologie vergt een multidisciplinaire benadering van onderwerpen en vraagstukken. Een ander element is de valorisatie. Ontwerpen sluiten aan bij de vraag die in een sector of bij een groep gebruikers leeft. Ontwerpen worden niet omwille van het ontwerp zelf gemaakt maar om een antwoord te geven op die vragen of een oplossing te bieden voor vraagstukken. Vraagarticulatie is daarbij belangrijk. Daarnaast is innovatie een sleutelbegrip. Bij het ontwerpen van oplossingen is het zaak vernieuwend te denken en vernieuwende ontwerpen te ontwikkelen, belanghebbenden te (ver)binden en te engageren en oplossingen te implementeren. Het moge duidelijk zijn dat onderzoekend vermogen daarvoor belangrijk is.

De opleiding heeft op basis van deze doelstelling de eindkwalificaties opgesteld (zie voor de tekst daarvoor paragraaf 3.3). Deze zijn achtereenvolgens ontwerpend onderzoeken, regisserend ontwerpen, interdisciplinair innoveren en verbindend valoriseren. In deze eindkwalificaties zijn de bepalende elementen die hiervoor zijn genoemd, terug te vinden. Dat zijn elementen als ontwerpen, onderzoeken, innoveren en valoriseren. De opleiding heeft een verduidelijkende tekst gewijd aan de eindkwalificaties en heeft die geconcretiseerd in totaal 24 deekwalificaties.

Om het masterniveau van de eindkwalificaties aan te tonen heeft de opleiding zowel in woorden als in de vorm van een tabel de relatie tussen deze eindkwalificaties en de Dublin-descriptoren voor het masterniveau in beeld gebracht.

De opleiding heeft een vergelijking met andere opleidingen in Nederland maar ook in het buitenland (Verenigd Koninkrijk, Finland, Zweden, Australië) uitgevoerd waarvan het resultaat niettemin wat onduidelijk is gebleven. Het is de bedoeling van de opleiding aan te sluiten bij ontwikkelingen in Nederland en internationaal. In Nederland is het vooral de topsector creatieve industrie waar de opleiding aan wil bijdragen. Internationaal wil de opleiding ideeën uitwisselen met andere landen en onder meer aanhaken bij het programma Internationalisering Creatieve Industrie van de ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Buitenlandse Zaken.

De positionering van de opleiding past bij een hbo-masteropleiding, zoals blijkt uit de wijze waarop zij zich onderscheidt van een hbo-bachelor- (in niveau) en een wo-masteropleiding (in oriëntatie). Het doel is *reflective practioners* op te leiden, personen die weliswaar onderzoek kunnen doen maar onderzoek dat praktijkgericht is en tot doel heeft oplossingen voor de beroepspraktijk te vinden. De vertegenwoordigers van het beroepenveld met wie het panel heeft gesproken, hebben de behoefte in hun sector aan afgestudeerden van deze opleiding verwoord. De afgestudeerden kunnen aan sectoren als de zorg, de energie, de mobiliteit en de detailhandel een zinvolle bijdrage leveren.

De opleiding heeft drie soorten beroepen benoemd waartoe de afgestudeerden worden opgeleid. Deze zijn de *creative engineers* (afgestudeerden die veel kennis van de technologie hebben en deze technologie weten toe te passen in zinvolle ontwerpen en producten), *applied designers* (afgestudeerden die sterk zijn in het ontwikkelen van concepten en het visualiseren van oplossingen) en *social entrepreneurs* (afgestudeerden die veelal in samenwerking met anderen sociale, culturele en/of economische waarde kunnen meegeven aan ontwerpen).

De hogeschool heeft de intentie, zo begreep het panel van het college van bestuur, om te zijner tijd de afgestudeerden van deze opleiding een vervolg aan te bieden waarin zij begeleid worden en leren, met financiële ondersteuning vanuit de creatieve industrie, om een eigen bedrijf op te zetten.

Overwegingen

Het panel vindt de doelstelling van de opleiding zinvol. Deze is naar de mening van het panel ook goed onderbouwd door het uitvoerige onderzoek naar de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden dat de opleiding heeft uitgevoerd. Het panel ziet de afgestudeerden van deze opleiding inderdaad, zoals de opleiding beoogt, een waardevolle creatieve inbreng binnen verschillende afnemende sectoren als de zorg en de mobiliteit hebben.

Het panel prijst de ambitie van de instelling die uit het initiatief van deze opleiding spreekt. Deze ambitie bestaat in het streven afgestudeerden tot dit geavanceerde niveau in het creatief ontwerpen en valoriseren te brengen en hen de mogelijkheid te bieden de brug te slaan naar verschillende sectoren in de maatschappij.

Naar het oordeel van het panel heeft de opleiding de doelstelling op heldere wijze in een aantal belangrijke factoren ontleed. Deze factoren waaronder ontwerp, onderzoek, innovatie, multidisciplinariteit en sociale, culturele en/of economische waarde beschrijven de wezenlijke elementen van deze opleiding.

De eindkwalificaties zijn een getrouwe afspiegeling van de doelstelling. Wel vindt het panel de eindkwalificaties van een hoog abstractieniveau. Deze zouden bijvoorbeeld samen met het afnemend werkveld verder geconcretiseerd moeten worden om beter richting te kunnen geven aan het curriculum. Het panel beveelt de opleiding aan dit ter hand te nemen.

De eindkwalificaties beantwoorden naar het oordeel van het panel aan het masterniveau. De opleiding heeft dat overtuigend aangetoond.

De opleiding heeft zichzelf vergeleken met andere opleidingen in dit domein in binnen- en buitenland. Het panel beveelt de opleiding aan deze vergelijking verder uit te diepen. Het panel heeft waardering voor de wijze waarop de opleiding wil aansluiten bij ontwikkelingen in dit vakgebied in Nederland en daarbuiten. Dat zal bijdragen aan de actualiteit van de opleiding.

Zowel uit de positionering als uit de typering van de afgestudeerden als *reflective practitioner* bewijst de opleiding naar de mening van het panel het beroepsgerichte hbo-masterkarakter. Ook in de soorten beroepen waarvoor de opleiding wenst voor te bereiden, blijkt de signatuur van hbo-master.

Het panel beoordeelt de titel Master of Arts of Master of Design meer in overeenstemming met de inhoud van de opleiding dan de titel Master of Science. De redenen zijn dat de studenten nu minder in een wetenschappelijk gestructureerde, op wetenschappelijke inzichten gebaseerde kennisbasis worden opgeleid en de oriëntatie op techniek en de positie van de lectoraten in de opleiding nog versterking behoeven. Verder passen de voorgestelde didactische opbouw en de toetsing goed bij de titel Master of Arts. Het panel sluit echter niet uit dat de opleiding zich op termijn in een richting ontwikkelt waarbij de titel Master of Science passend is.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.2 Programma

4.2.1 Standaard 2

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

De opleiding neemt zich voor het curriculum nauw aan te laten sluiten bij de ontwikkelingen in de beroepspraktijk van de creatieve industrie en de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden. Dat is in de ogen van de opleiding met name ook van belang, omdat de ontwikkelingen in deze sector snel gaan. Zo zal de opleiding aansluiting zoeken bij de Strategische Research- en Innovatie Agenda van het kennisinstituut CLICK NL, bij Europese programma's als Creative Europe en Horizon 2020 en bij de thema's Gezond leven en Diensteninnovatie van de Economic Board Utrecht. Verder heeft de instelling een intensieve samenwerking met onder meer TNO, het Universitair Medisch Centrum Utrecht en de GGZ-instelling Altrecht.

De opleiding beoogt de beroepspraktijk een prominente rol in het curriculum te laten spelen. De studenten worden opgeleid in het ontwerpen voor verschillende toepassingsgebieden. Dat zijn de sectoren die bij standaard 1 al genoemd zijn, zoals de zorg en de mobiliteit maar ook het cultureel erfgoed. De studenten wordt geleerd in samenspraak met deskundigen uit die sectoren de vraag te articuleren en tot een creatief ontwerp te komen. Dat is in de ogen van de opleiding geen sequentieel proces maar eerder een iteratief proces waarin de opleiding de studenten dan ook zal opleiden. Een ander aspect dat aan de praktijk is ontleend, is dat de studenten wordt bijgebracht hoe om te gaan met meerdere betrokkenen aan de kant van de vrager (multi-stakeholderanalyse en involvement).

Om de aansluiting bij de beroepspraktijk te creëren en te behouden wil de opleiding een raad van advies met personen uit de beroepspraktijk instellen.

Naast de beroepspraktijk is het praktijkgerichte onderzoek belangrijk in het curriculum. Er zijn vier lectoraten met lopende onderzoeksprogramma's die een bijdrage aan de opleiding zullen leveren. Dat zijn de lectoraten Creatieve Economie, Creatieve Technologies, Performatieve Maakprocessen en Kunst en Professionalisering en het onderzoeksprogramma Methoden van Onderzoek en Innovatie van het Centrum voor Onderzoek en Innovatie. Een lectoraat Social Design wordt overwogen. Lectors bij de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht worden fulltime aangesteld voor vier jaar en daarna

eventueel voor nog eens vier jaar en worden geacht minstens één dag per week onderwijs te geven. De studenten kunnen aansluiting zoeken bij de lectoraten en daarbinnen bijdragen aan het behandelen van actuele vraagstukken in multidisciplinaire netwerken binnen en buiten de instelling. Ze worden daarbij op geavanceerd niveau begeleid.

Overwegingen

Naar de waarneming van het panel onderhoudt de opleiding ruim voldoende banden met het beroepenveld. Dat blijkt uit de lijst van organisaties en projecten waarmee de opleiding een relatie heeft. Daarnaast zal een raad van advies ingesteld worden.

In het curriculum is de beroepspraktijk naar de mening van het panel ook voldoende vertegenwoordigd. De studenten komen met een aantal relevante aspecten van de beroepspraktijk in aanraking, zo heeft het panel vastgesteld.

Ook het praktijkgerichte onderzoek is voldoende gewaarborgd in de opleiding. De opleiding heeft stevige relaties met de lectoraten van de hogeschool. Deze zijn naar het oordeel van het panel binnen de hogeschool stevig ingebed. De opleiding kan steunen op het onderzoek dat binnen de lectoraten wordt uitgevoerd en de docenten en studenten kunnen daarvan profiteren.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.2.2 Standaard 3

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

De opleiding heeft in de vorm van een schema de relatie tussen de eindkwalificaties en de zogenaamde *frames* in het curriculum zichtbaar gemaakt. Deze frames zijn de voornaamste onderdelen van het curriculum waarin de studenten zaken als onderzoek, ontwerp en valorisatie aangereikt krijgen. De ontwikkelingsvraag, in de opleiding fascinatatie genoemd, die ieder van de studenten aan het begin van de opleiding formuleert en als uitgangspunt van zijn of haar leerproces neemt, speelt een voorname rol bij de inhoud van het curriculum dat hij of zij volgt. Deze fascinatatie komt voort uit de sector waar de student zich op richt.

Over de onder standaard 2 genoemde verschillende vraagstukken en sectoren heen leren de studenten generieke bevindingen af te leiden die bouwstenen zijn om tot een algemeen toepasbare methodiek van waardecreatie en –verzilvering te komen.

In elk van de twee semesters is een vijfde frame opgenomen dat de studenten naar keuze kunnen invullen. Parallel aan de frames volgen de studenten innovatie break-outs waarin zij kennis over onder meer innovatietheorieën en disruptieve technologieën krijgen aangereikt. Deze break-outs vormen het onderdeel kennis in het curriculum en worden meegenomen in de leerdoelen van de frames. Dat kennisdeel beslaat 20 % tot 25 % van het curriculum. De overige 75 % tot 80 % is vervat in de frames waarin de studenten vooral ingaan op de toepassing van methoden, stappen van het ontwerpproces en de persoonlijke ontwikkeling tot innovator.

Het panel heeft vastgesteld dat de studenten niet in de eerste plaats worden opgeleid in het verwerven van inhoudelijke kennis in de traditionele zin maar dat hen veeleer een methodiek en een attitude wordt bijgebracht, die hen kwalificeert om op dit masterniveau een creatieve en innovatieve rol in het domein van hun keuze te spelen. Het curriculum stelt de studenten wel in staat om de eindkwalificaties te bereiken maar niet zozeer langs de lijnen van de traditionele kennisverwerving maar eerder door zich methoden en een houding eigen te maken waarmee zij op effectieve wijze de vraagstukken zullen kunnen behandelen. De methoden houden onder meer in kwalitatief en kwantitatief onderzoek, vraagarticulatie, iteratief en in samenwerking met diverse belanghebbenden ontwerpen en verschillende begrippen over waarde kunnen toepassen. Het panel heeft gezien dat de studenten wel kennis opdoen maar dat deze kennis eerder instrumenteel is om genoemde methodiek en houding te verwerven. De achterliggende gedachte is dat de vraagstukken en de wijze waarop ze kunnen worden opgelost zo snel gaan dat inhoudelijke kennis maar een beperkte houdbaarheid heeft.

De opleiding heeft drie uitstrooprofielen. Deze zijn volgens de opleiding overigens niet heel sterk verschillend. Het profiel waarin de studenten afstuderen, wordt niet op het diploma vermeld.

Overwegingen

Op grond van het schema dat de opleiding daartoe heeft opgesteld en op grond van de eigen waarneming komt het panel tot de slotsom dat het curriculum de studenten inhoudelijk in staat stelt de eindkwalificaties te bereiken. Ook al bewandelen de studenten ieder hun eigen pad, gegeven de fascinatie waarmee zij beginnen, toch zijn er naar het oordeel van het panel voldoende waarborgen dat de studenten aan het einde van het curriculum allen een gelijkwaardig en beoogd eindniveau hebben bereikt. De docenten en lectoren met wie het panel heeft gesproken, hebben het panel daarvan overtuigd.

Het panel heeft uitgebreid stilgestaan bij de rol die kennis speelt in het curriculum en de verhouding tussen kennis aan de ene kant en methodiek en attitude aan de andere kant. Ook heeft het panel over dit onderwerp uitvoerig met de opleiding gesproken. Op grond hiervan is het panel tot de slotsom gekomen dat de opleiding een verdedigbare positie heeft gekozen in het bijbrengen van de studenten van de methoden en de houding waarmee zij in staat zijn de eindkwalificaties te bereiken en zich te kwalificeren voor de arbeidsmarkt. Naar het oordeel van het panel biedt de opleiding de methoden en houding in voldoende breedte aan, gezien de verschillende, hierboven genoemde methoden waarmee de studenten in aanraking komen. Ten aanzien van de kennis heeft het panel vastgesteld dat kennis in elk van de frames als leerdoel wordt benoemd. Het gaat daarbij onder meer over kennis van digitale technologieën, van methoden om de *impact* van een ontwerp te valideren, van innovatiemodellen, van productie- en distributieprocessen en verdienmodellen. De body of knowledge op het gebied van design binnen de opleiding is van een goede kwaliteit.

Het panel merkt op dat het schema van de opleiding zich kan ontwikkelen tot een waardevol framework voor praktische sectoroverstijgende innovaties. De opleiding wordt aanbevolen dit zichtbaar te maken en te houden.

Het panel beveelt de opleiding aan na te gaan of deze wellicht beter in het Engels dan in het Nederlands kan worden gegeven.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.2.3 Standaard 4

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Aan het begin van het curriculum is er een *community bootcamp* waarin de studenten in drie weken tijd een overzicht van alle onderwerpen in de opleiding krijgen. Ook scherpen zij tijdens de bootcamp hun eigen vraagstellingen binnen de door hen meegebrachte fascinatie aan. Zowel in het eerste als in het tweede semester volgen de studenten vijf frames die zich richten op elk van de eindkwalificaties van de opleiding. Deze frames lopen parallel aan elkaar. Daarnaast volgen de studenten de innovatie break-outs waarin zij kennis opdoen die zij in de frames toepassen.

De opleiding hanteert drie werkvormen. Deze zijn achtereenvolgens solo of teamplay, group play en community play. In de werkvorm solo of teamplay werken de studenten in de frames alleen of samen aan de onderzoeken en ontwerp-vraagstukken die hen worden aangereikt. In de werkvorm group play gaan de studenten in de frames met docenten, experts en stakeholders in groepsverband in op vraagstukken of projecten. Deze zijn gekoppeld aan de sector die de studenten gekozen hebben, zoals zorg, detailhandel of cultureel erfgoed. De werkvorm community play wordt toegepast in de innovatie break-outs en in de community bootcamp en is een werkvorm waarin alle studenten samen onderwerpen bestuderen. In het curriculum treden regelmatig gastsprekers uit de beroepspraktijk op.

De samenhang van het curriculum is in belangrijke mate gegeven door het studieplan dat ieder van de studenten met assistentie van de coach opstelt. De studenten worden bij de stappen die ze zetten en de keuzen die ze maken, intensief begeleid door hun coach. In de community bootcamp biedt de opleiding een overzicht van het curriculum. De complexiteit van de activiteiten die de studenten uitvoeren op het gebied van ontwerp, onderzoek en valorisatie neemt gaande het curriculum toe. Ook daar ziet de coach op toe.

Overwegingen

Het panel vindt de didactisch principes en de daaraan gerelateerde werkvormen die de opleiding hanteert, in overeenstemming met de leerstof die overgedragen moet worden of de kennis en vaardigheden die de studenten moeten opdoen. Dat geldt ook voor het vermogen tot samenwerken dat de studenten moeten verwerven. Het panel beoordeelt de didactiek en de werkvormen als sterk, ambitieus en vernieuwend. Ze worden geborgd door de beproefde werkmethoden van het kunstvakonderwijs.

Het panel vindt de samenhang van het curriculum en de oplopende complexiteit voldoende gewaarborgd.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.2.4 Standaard 5

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

De instelling raamt het aantal instromende studenten tijdens de eerste jaren op ongeveer 25 studenten. Daarna, in de *steady state*, zal dat aantal volgens de instelling tot 50 studenten kunnen oplopen.

De opleiding richt zich enerzijds op bachelorstudenten, met name met een opleiding in het domein van de creatieve technologie, vanuit media- en designopleidingen en vanuit bacheloropleidingen in het economische domein. Anderzijds richt zij zich op mensen die al enige jaren werkzaam zijn in technische, media & design en economische domeinen.

Bij de toelating van de studenten stelt de opleiding een aantal eisen. Als eerste let de opleiding op de motivatie en de talenten van de studenten. De primaire vraag is of de student beschikt over de fascinatie die het hem of haar mogelijk maakt deze opleiding met succes te doorlopen. Om te toetsen of dat het geval is, moeten aankomende studenten een aantal opdrachten uitvoeren, een motivatiebrief schrijven, hun curriculum vitae aanbieden en een portfolio met relevant werk overleggen. Daarnaast moeten ze een studieplan samenstellen waarin ze aangeven waar ze nu staan, waar ze over drie tot vijf jaar willen zijn en op welke wijze ze hun ambities in de opleiding willen realiseren.

De opleiding kent geen deficiëntieprogramma. Wel kunnen de bachelorstudenten van de instelling voorsorteren voor deze master door in hun opleiding een excellentieprogramma te volgen.

Overwegingen

Dat de opleiding zowel op bachelorstudenten als op werkenden in dit domein is gericht, ziet het panel als positief, omdat beide onderscheiden groepen zodoende toegang tot deze opleiding hebben en elkaar naar verwachting inspireren en motiveren. Het verdient aanbeveling om te zien of de selectiemethoden voor beide groepen hetzelfde moeten zijn. Om de beoogde diversiteit onder studenten, zowel in achtergrond als discipline te waarborgen, onderschrijft het panel het voorstel van de opleiding criteria ten aanzien van diversiteit op te nemen in de toelatingsprocedure. Het panel adviseert echter dringend deze expliciet en transparant te maken.

Het panel acht de toelatingseisen van de opleiding gepast in de zin dat op grond van deze eisen inderdaad de studenten zullen worden geselecteerd die voor deze opleiding geschikt zijn. De instrumenten die de opleiding inzet om de capaciteiten en motivatie van de aspirant-studenten te toetsen, zijn daar in de ogen van het panel in beginsel geschikt voor. Wel bepleit het panel bij de toelatingsprocedure kritisch te zijn, weloverwogen te selecteren en na te gaan of de aankomende studenten ook passen bij de signatuur van de hogeschool. Op den duur zou op basis van ervaringen een verbeterde assessment bij de start kunnen worden ontwikkeld. Het panel raadt de opleiding aan te overwegen coaching aan te bieden voor de aankomende studenten bij het samenstellen van hun toelatingsdossier waaronder het studieplan.

Het panel kan het ontbreken van een deficiëntieprogramma billijken, gezien de eisen (talent, motivatie) die aan de instromende studenten worden gesteld.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.2.5 **Standaard 6**

Het programma is studeerbaar.

Bevindingen

Als eerste wenst de opleiding te zorgen voor een goede voorlichting voor de aankomende studenten. De stukken die het panel heeft ingezien lijken daar een voldoende waarborg voor. Daarnaast biedt de eerder genoemde *community bootcamp* de studenten een overzicht over het curriculum. De studenten doorlopen een deels individueel opgezet curriculum waarin zij zelf initiatief moeten tonen en zo de nodige sturing kunnen aanbrengen. De docenten dragen mede zorg voor de studeerbaarheid van de opleiding.

De opleiding volgt het beleid van de hogeschool inzake studeren met een functiebeperking. De hogeschool heeft daartoe een protocol opgesteld waarvan de uitvoering wordt bewaakt door het studenten service centrum van de instelling.

Het aantal contacturen per week zal gemiddeld 12 uur zijn over het geheel van de opleiding. De werkvormen zijn echter wel uitdagend en zullen dan ook een grote maar aanvaardbare studiebelasting van de studenten vragen.

Heden wordt de opleiding alleen als een voltijds curriculum aangeboden. Om beter aan te sluiten bij de mogelijkheden van werkende studenten overweegt de instelling, zo begreep het panel van het college van bestuur, ook ter zijner tijd een deeltijdvariant aan te bieden.

Overwegingen

Het panel is de mening toegedaan dat de opleiding genoeg acht op de studeerbaarheid slaat en voldoende maatregelen neemt om die te optimaliseren. Het aantal contacturen vindt het panel toereikend in dat verband. Werkende studenten kunnen naar de mening van het panel het curriculum wel volgen, gezien het aantal contacturen per week en gezien de mogelijkheid in hun eigen tijd te studeren.

Het panel juicht een deeltijdvariant toe. Deze variant zal het voor werkende studenten veel gemakkelijker maken de opleiding te volgen. Bovendien past ze bij de ambities van de opleiding valorisatie van crossovers te bevorderen.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.2.6 **Standaard 7**

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

Het curriculum van de opleiding is voltijds, telt in totaal 60 EC en heeft een nominale studieduur van één jaar.

Overwegingen

De omvang en de duur van het curriculum zijn met 60 EC in een tijdsbestek van één jaar in overeenstemming met de wettelijk gestelde eisen.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.3 Personeel

4.3.1 Standaard 8

De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

In de ogen van de instelling zijn de capaciteiten van de onderwijsgevendenden een cruciale factor voor de kwaliteit van het onderwijs. Daarom hecht de hogeschool veel belang aan het personeelsbeleid. Dat blijkt uit regelingen op het gebied van de werving en selectie, de deskundigheidsbevordering en de beloning van de docenten. Ook vindt de instelling een goed werkklimaat belangrijk.

De opleiding wordt aangestuurd door een enthousiast en gedegen kernteam dat bestaat uit de directeur van de opleiding, de programmamanager, drie kerndocenten, de tutor en de onderwijskundige. Vaste docenten, lectoren, coaches en gastsprekers verzorgen onderwijs en begeleiden de studenten.

Bij de werving en selectie van docenten let de opleiding naast de vakinhoudelijke expertise van de docenten en hun didactische vaardigheden ook op hun band met de beroepspraktijk. De opleiding werft in beginsel alleen docenten die werkzaam zijn in de praktijk, opdat zij de studenten uit de eerste hand over de onderwerpen en vraagstukken in dit domein kunnen informeren. De opleiding streeft ernaar de deelgebieden van het domein van de opleiding naar behoren in het docentencorps vertegenwoordigd te doen zijn. Alle docenten die aan de hogeschool doceren, dienen een didactische bevoegdheid te hebben. Daartoe verzorgt de hogeschool een cursus die in dat verband door het ministerie van onderwijs erkend is.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van het personeelsbeleid van de hogeschool en acht dit naar behoren.

De organisatie van de opleiding komt het panel als stevig en samenhangend voor. Daarnaast worden volgens het panel toereikende didactische, vakinhoudelijke en praktijkgerichte eisen aan de docenten gesteld. Wel beveelt het panel de opleiding aan te waarborgen dat de verschillende kennisgebieden ontwerpen, techniek en ondernemen (valoriseren) en daarnaast ook interaction design in het docentencorps vertegenwoordigd zijn. Er worden geregeld gastdocenten vanuit andere, voor de opleiding relevante disciplines ingezet.

Het panel zou graag zien hoe *team benchmarking* in de praktijk wordt geïmplementeerd, omdat dit een belangrijk aspect is voor de vormgeving en uitvoering van het programma.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.3.2 Standaard 9

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Het onderwijs is in handen van het eerder genoemde kernteam en dan met name de kerndocenten daarbinnen. Daarnaast heeft de opleiding tien coaches gekozen. Een deel van het onderwijs, met name dat aan het praktijkgerichte onderzoek is verbonden, wordt verzorgd door de lectoren. Tot slot zal de opleiding externe deskundigen in de arm nemen die ook bij het onderwijs betrokken zullen zijn.

De namen van de meeste docenten, coaches, lectoren en externe experts zijn bekend. Zij zijn gekozen mede op grond van hun onderscheiden deskundigheid, die samen het gehele domein van de opleiding moeten vertegenwoordigen.

Overwegingen

Het panel heeft de curricula vitae van de onderwijsgeevenden bestudeerd en is op grond daarvan tot de slotsom gekomen dat de inhoudelijke vakgebieden binnen het domein van de opleiding in het docentencorps aanwezig zijn. Daarnaast zijn ze op basis van het beleid van de hogeschool voldoende didactisch toegerust. Ook heeft het panel de indruk dat de docenten in staat zijn over de grenzen van hun eigen vakgebied te kijken. Dat is voor deze opleiding juist erg belangrijk, omdat in de persoonlijke ontwikkeling van studenten met verschillende achtergronden wordt geïnvesteerd.

Het panel is van mening dat het docententeam voldoende coherentie alsmede expertise, visie en passie omvat.

Onder de docenten, lectoren, coaches en externe experts zijn 35 % gepromoveerden. Het panel vindt dat vooralsnog toereikend.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.3.3 Standaard 10

De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De opleiding beoogt bij een instroom van 25 studenten 2,65 fte aan onderwijzend personeel in te zetten. Bij een instroom van 50 studenten zal dat 4,15 fte zijn. Als gevolg daarvan komt de student-docentratio bij een instroom van 25 studenten op omstreeks 10 : 1, terwijl bij een instroom van 50 studenten deze ratio zal verschuiven naar ongeveer 12 : 1.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de opleiding zorgt voor voldoende onderwijzend personeel en dat de student-docentratio zowel bij 25 studenten als bij 50 studenten naar behoren is.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Standaard 11

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Vooralsnog zal de opleiding gehuisvest worden in Utrecht en Hilversum. Op deze locaties zijn collegezalen, ruimten voor overleg en samenwerken en werkplaatsen beschikbaar waar de studenten gebruik van kunnen maken. Daarnaast kunnen ze ook de laboratoria van de lectoraten benutten. De locaties beschikken over passende ICT-faciliteiten en een eigen bibliotheek/mediatheek. De studenten hebben ook toegang tot de bibliotheek van de Universiteit Utrecht.

Sommige apparatuur en laboratoria zijn in Utrecht aanwezig en andere zijn in Hilversum beschikbaar. Afhankelijk van hun studiep pad zullen de studenten in meer of mindere mate van de voorzieningen in Utrecht of Hilversum gebruik maken.

Overwegingen

Het panel heeft een bezoek gebracht aan een van de vestigingen in Utrecht van de hogeschool en beschouwt de huisvesting, faciliteiten en materiële voorzieningen daar als toereikend voor de opleiding.

Het panel beveelt de opleiding aan één locatie te kiezen en deze tot thuisbasis te maken. Tevens wordt de realisatie van een *community space* specifiek voor studenten van deze opleiding wordt sterk aanbevolen. Nabijheid is essentieel voor interdisciplinariteit en zal de samenhang in de groep studenten en de leerprocessen bevorderen.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.4.2 Standaard 12

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

De informatie over de opleiding is digitaal voor de studenten toegankelijk. Berichten vanuit de opleiding worden overwegend per email aan de studenten bekendgemaakt.

Zoals eerder gezegd, stellen de studenten op basis van hun fascinatie met ondersteuning van de coach een eigen studieplan op. Van de studenten worden een behoorlijke initiatief en zelfstandigheid verwacht in het uitvoeren van dat plan. Wel worden zij daarin begeleid door een coach. De coaches voeren minstens eenmaal per twee weken een voortgangsgesprek met ieder van de studenten. In dat gesprek komt aan de orde welke vorderingen de studenten in het curriculum boeken en hoe hun studie- en onderzoeksactiviteiten zich ontwikkelen. Naast de coaches kent de opleiding een tutor die de voortgang van de groep studenten als geheel en de ontwikkeling van de groepsdynamiek bewaakt. De tutor zoekt daartoe ook afstemming met de coaches.

Voor formele zaken als inschrijving, studiefinanciering, verzekeringen en studeren in het buitenland kunnen de studenten zich wenden tot het studenten service centrum van de hogeschool.

Tot slot kunnen de studenten terugvallen op de studentendecanen van de hogeschool, in het geval van ziekte of persoonlijke problemen. De instelling heeft ook op elke locatie een vertrouwenspersoon.

Overwegingen

Het panel acht de informatievoorziening en studiebegeleiding van de opleiding naar behoren. De begeleiding door de coaches is intensief en de studenten hebben genoeg mogelijkheden voor ondersteuning bij mogelijke problemen in de studie.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.5 Kwaliteitszorg

4.5.1 Standaard 13

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

De instelling beschikt over een kwaliteitszorgsysteem dat in een kwaliteitsplan neergelegd is. In dat systeem worden informele kwaliteitscultuur gecombineerd met formele controles. De opleiding volgt het systeem van de hogeschool.

De opleiding zet een veelheid van instrumenten in om de kwaliteit te meten. Dat zijn onder meer halfjaarlijkse evaluaties onder de studenten en evaluaties onder docenten. Daarnaast worden alumni en externe opdrachtgevers gevraagd naar hun mening. De evaluaties en enquêtes gaan in op relevant te achten indicatoren waaronder de eindkwalificaties, het curriculum, de prestaties van de docenten, de voorzieningen en de studiebegeleiding.

Overwegingen

Het panel acht het kwaliteitszorgsysteem dat de opleiding toepast, geschikt om de kwaliteit van de opleiding te bewaken en te verbeteren, mocht dat laatste nodig zijn.

De evaluaties die deel van het systeem uitmaken zijn naar de mening van het panel gericht op de juiste onderwerpen en worden met een voldoende regelmaat onder de verschillende stakeholders gehouden.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.5.2 Standaard 14

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

De opleiding zal zowel over een examencommissie als over een opleidingscommissie beschikken. De eerste ziet toe op de kwaliteit en het niveau van de toetsing. De tweede adviseert het opleidingsmanagement over de kwaliteit van de opleiding.

De studenten participeren in de opleiding binnen de opleidingscommissie en geven hun mening in de halfjaarlijkse evaluaties. De docenten worden ook gehoord in de vorm van evaluaties en bespreken de opleiding in docentenvergaderingen en bijeenkomsten. De alumni geven informatie over hun positie in de beroepspraktijk in een jaarlijkse enquête. Zoals ook onder standaard 2 gezegd, heeft de opleiding het voornemen om vanuit het werkveld een raad van advies in te stellen. Deze kan het beroepenveld vertegenwoordigen.

Overwegingen

De opleiding zal volgens het panel kunnen beschikken over een goed functionerende opleidingscommissie en examencommissie (zie standaard 15 voor meer gedetailleerde informatie over de laatste).

De stakeholders, zijn de studenten, de docenten, de alumni en het beroepenveld worden allen in voldoende mate bij de opleiding betrokken.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.6 Toetsing

4.6.1 Standaard 15

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

De opleiding heeft een toetsplan geschreven waarin achtereenvolgens de visie op toetsen, de toetsvormen, het eindniveau en de examinatoren worden beschreven. Toetsen is in de ogen van de instelling enerzijds bedoeld om de student inzicht te geven in zijn of haar vorderingen (formatieve toetsing) en anderzijds om vast te stellen of de student het beoogde niveau heeft bereikt (summatieve toetsing).

De formatieve toetsen zijn afgeleid van het individuele studieplan van de student. Op vooraf vastgestelde momenten in dat plan biedt de student producten aan die een indruk geven van zijn of haar niveau. Twee docenten beoordelen de producten en geven daar feedback op. Deze feedback geeft ook een indicatie van wat de student in de summatieve toetsen zou kunnen verwachten.

De opleiding kent twee summatieve toetsen, steeds aan het einde van elk van de twee semesters. Deze toetsen zijn het mid-year assessment en end-year assessment. Deze beoordelingen zijn integratief. In de assessments worden alle eindkwalificaties van de opleiding getoetst, op verschillend niveau. De beoordeling van de studenten vindt plaats op basis van een portfolio, een (geschreven) contextualisering en een presentatie door de student. Een tentamencommissie met vaste docenten onder wie de coach van de student, aangevuld met een aantal externe deskundigen, staan in voor de beoordeling van deze assessments. Zij bestuderen de stukken en ondervragen de student. De docenten en externe experts zijn specifiek deskundig op het gebied waarop de student afstudeert of zijn mid-year assessment aflegt. De beoordeling wordt door de leden van de

tentamencommissie samen vastgelegd op een beoordelingsformulier met een reeks van beoordelingscriteria. Op het formulier geeft deze commissie ook een oordeel over elk van de afzonderlijke frames. Onvoldoendes op één of meer van deze criteria kunnen soms herkanst worden. Deze vorm van toetsen en beoordelen is ingeburgerd binnen de instelling. Andere opleidingen passen deze ook toe waardoor er veel ervaring mee is. De leden van de examencommissie en de docenten hebben desgevraagd verklaard dat deze toetsvorm een betrouwbare vorm is gebleken. Externe audits hebben dat ook aangetoond.

De opleiding wordt ondergebracht bij de bestaande examencommissie HKU Games en Interactie. Daarin heeft ook een lid van de examencommissie van de bacheloropleiding Kunst & Techniek zitting. De commissie zal de kwaliteit van de toetsen bewaken. Dat geldt ook voor de assessments en de beoordelingen daarvan door de tentamencommissie.

Overwegingen

Het panel vindt het toetsplan een document dat de principes en uitvoering van de toetsing en beoordeling gepast onder woorden brengt. Het panel kan de opzet met formatieve toetsen en twee summatieve toetsen onderschrijven.

Ten aanzien van de formatieve toetsen zou het panel evenwel graag meer onderbouwing van de beoordeling zien waardoor de betrouwbaarheid van deze toetsen kan worden vergroot. Het panel beveelt de opleiding aan deze onderbouwing aan te brengen, bijvoorbeeld door kalibreersessies van betrokken docenten te beleggen en eventueel externen daarbij te betrekken.

De summatieve toetsing in de vorm van de twee assessments en de beoordeling daarvan door een uit meerdere examinatoren bestaande tentamencommissie acht het panel een betrouwbare vorm van toetsing en beoordeling. Het panel komt mede tot dat oordeel, omdat de instelling veel ervaring daarmee heeft en omdat aangetoond is dat deze tot een betrouwbare beoordeling leidt.

Het panel acht het functioneren van de examencommissie naar behoren, mede omdat deze commissie zich voorneemt de kwaliteit en het niveau van de toetsen te beoordelen, onder meer door regelmatige bezoeken aan assessments.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.7.1 Standaard 16

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

De instelling heeft schriftelijk verklaard te garanderen dat de studenten de opleiding kunnen afmaken.

De instelling heeft een begroting opgesteld en financiële middelen beschikbaar gesteld om de opleiding te ontwikkelen en te verzorgen. Het aantal studenten is voorsnog beperkt. De

instelling is financieel gezond en kan de opleiding onder deze financiële voorwaarden opzetten.

Overwegingen

De afstudeergarantie is in de ogen van het panel toereikend.

De instelling heeft volgens het panel voldoende financiële middelen ter beschikking gesteld om de opleiding op het gewenste niveau op te zetten en uit te voeren.

Conclusie

Het panel acht deze standaard op grond van bovenstaande overwegingen voldoende.

4.8 Algemene conclusie over kwaliteit van de opleiding

Het panel heeft alle standaarden beoordeeld als voldoende. Ook al heeft het panel enkele aanbevelingen gedaan om de opleiding in de toekomst te versterken, toch is het panel van oordeel dat de opleiding in aanleg aan alle te stellen eisen voldoet. Daarom is het panel van oordeel dat de kwaliteit van de opleiding als geheel voldoende is.

4.9 Aanbevelingen

In de tekst van dit rapport heeft het panel de opleiding een aantal aanbevelingen gedaan. Hieronder zijn deze vanuit een oogpunt van overzichtelijkheid samengebracht. Het panel heeft de volgende aanbevelingen aan de opleiding:

- De eindkwalificaties van de opleiding verder concretiseren, opdat deze beter richting kunnen geven aan het curriculum.
- Verder uitdiepen van de vergelijking van de eindkwalificaties met die van andere opleidingen in Nederland en daarbuiten.
- Overwegen of de opleiding beter in het Engels dan in het Nederlands kan worden gegeven.
- Ontwikkeling van de methodiek van innoveren, ontwerpen en design vastleggen in een framework.
- Bij de toelating van studenten kritisch zijn, weloverwogen selecteren en nagaan of de aankomende studenten passen bij de signatuur van de hogeschool.
- In de toelatingsprocedure de selectiecriteria voor de diversiteit onder de studenten expliciteren en transparant maken.
- Nagaan of de selectiemethodiek binnen de toelatingsprocedure voor de werkenden en de bachelorstudenten verschillend zou moeten zijn.
- Overwegen coaching aan te bieden voor de aankomende studenten bij het samenstellen van hun toelatingsdossier waaronder het studieplan.
- Overwegen om een deeltijdvariant aan te bieden, opdat de werkende studenten de opleiding gemakkelijker kunnen volgen.
- In het docentencorps zorgen dat de verschillende kennisgebieden ontwerpen, techniek en ondernemen en daarnaast ook interaction design vertegenwoordigd zijn.
- Zorgen dat de opleiding op één locatie wordt geconcentreerd waardoor de opleiding een duidelijke thuisbasis (*community space*) heeft.
- De onderbouwing van de beoordeling van formatieve toetsen versterken, bijvoorbeeld door kalibreersessies van betrokken docenten en eventueel externen.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2 Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk	V
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten	V
	6. Het programma is studeerbaar	V
	7. De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma	V
	3 Personeel	8. De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid
9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma		V
10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma		V
4 Voorzieningen	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma	V
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten	V
5 Interne kwaliteitszorg	13. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen	V
	14. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken	V
6 Toetsing	15. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing	V
7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	16. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	V
Algemene conclusie		V

V = voldoende O = onvoldoende

Bijlage 1: Samenstelling panel

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

- dr. M.S. Leloux, directeur Bureau Kennistransfer, Universiteit van Amsterdam (voorzitter);
- prof. dr. ir. M.C. van der Voort, adjunct-hoogleraar Human Centered Design, Universiteit Twente (panellid);
- dr. ir. H.W. van Dijk, lector Serious Gaming, NHL Hogeschool (panellid);
- drs. F.J. Kresin, research director Institute for Art, Science & Technology Waag Society (panellid);
- J. Solleveld BSc, student masteropleiding Biological Sciences, Universiteit van Amsterdam (student-lid).

dr. M.S. Leloux (voorzitter)

Mevrouw Leloux is na haar studie en promotie (1991) Farmacie aan Rijksuniversiteit Utrecht bij enkele organisaties (AKZO Nobel, RIKILT, NIZO food research) in verschillende functies (onderzoeker, projectleider, programmaleider, onderzoeksdirecteur en business development manager) werkzaam geweest. Zij is directeur geweest van een adviesbureau op het gebied van valorisatie (Leloux, Science & Business), en heeft op dit gebied ook onderzoek uitgevoerd bij de Universiteit van Twente (NIKOS). Momenteel is zij Directeur Bureau Kennistransfer van de Universiteit van Amsterdam. Ook doceert zij ondernemerschap aan Wittenborg University in Apeldoorn. Zij is daarnaast voorzitter van de Raad van Toezicht van een scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs, en commissaris bij een ICT bedrijf. Mevrouw Leloux beschikt over ruime auditdeskundigheid in het wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs bij Lloyds (Certiked), NVAO en AeQui.

prof. dr. ir. M.C. van der Voort (panellid)

Mevrouw Van der Voort is adjunct-hoogleraar Human Centered Design aan de Universiteit Twente. Haar onderzoeksgroep richt zich op het ondersteunen van ontwerpers om inzicht te vergaren in de daadwerkelijke behoeftes, belangen en wensen van stakeholders in de interactie met het te ontwerpen product of dienst met het doel deze interactie te optimaliseren. Actieve betrokkenheid van stakeholders staat hierbij centraal. Hiertoe worden scenario gebaseerde en participatieve ontwerp-aanpakken en tools ontwikkeld met het doel om cross-disciplinaire en gelijkwaardige kennisuitwisseling tussen stakeholders en ontwerpteam te realiseren. Mevrouw van der Voort was lid van het kernteam dat vanaf 2001 de opleiding Industrieel Ontwerpen aan de Universiteit Twente heeft gerealiseerd. Zij is nog steeds verantwoordelijk voor de onderwijslijn mensgericht ontwerpen binnen deze Bachelor en Master opleidingen, waarbinnen zij ook zelf onderwijs verzorgt. Tevens is zij een van de grondleggers van het nieuwe DesignLab van de Universiteit Twente (sept 2014) dat er op gericht is om via creativiteit en multidisciplinair ontwerpen en geïnspireerd door de laatste stand van de wetenschap te komen tot oplossingen voor de vraagstukken waar wij als maatschappij voor staan. Daarnaast is zij oprichter van Invoke, een consultancy bureau dat bedrijven en overheden adviseert en ondersteunt om hun stakeholders actief te betrekken bij ontwerp- en ontwikkeltrajecten.

dr. ir. H.W. van Dijk (panellid)

De heer Van Dijk is sinds 2011 lector Serious Gaming aan de NHL Hogeschool. Hij leidt daar een onderzoeksgroep naar de ontwikkeling en toepassing van game technologie waarmee een brug wordt geslagen tussen praktijk en theorie en tussen training en de

werkvloer. Na een opleiding Elektrotechniek (TU Delft) heeft hij gewerkt als innovatie engineer voor Philips Semiconductors. Na zijn promotie (2004) over het ontwerp van multi-disciplinaire complexe systemen heeft hij aan diverse onderzoeksprojecten gewerkt op het snijvlak van computer science en netwerken en systemen aan de TUDelft en UTwente. Aan de UTwente heeft de heer Van Dijk het SmartXp lab ontworpen en opgericht, een laboratorium voor interdisciplinaire samenwerking.

drs. F.J. Kresin (panellid)

De heer Kresin is research director Institute for Art, Science & Technology Waag Society en verantwoordelijk voor het onderzoeksprogramma. Hij heeft een achtergrond als filmmaker, een master diploma Kunstmatige Intelligentie (UvA) en was vijf jaar programmamanager bij de Digitale Universiteit. Sinds 2006 geeft hij leiding aan de programmagroep van Waag Society. De heer Kresin is onder meer Member of the Board van Internet Society (ISOC) NL, Member of the Board/Treasurer van The Mobile City, Vice Chair User Committee Member van NWO: CATCH, Member Activities Programme Advisory Committee of Creative Industries Fund NL. Daarnaast is hij lid van de stuurgroep CineGrid 2008-2014, de stuurgroep Erfgoed & Locatie, het Organizing Committee ENoLL Summer School 2014, voorzitter jury Apps for Europe 2014, lid van Creative Technology Advisory Board Universiteit Twente en deelnemer aan de werktafel Media & ICT van CLICK//NL.

J. Solleveld BSc (student-lid)

De heer Solleveld was student Future Planet Studies en was daarnaast ook vice-voorzitter van de facultaire studentenraad van de Faculteit Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica van de Universiteit van Amsterdam. Op dit moment is hij student aan de masteropleiding Biological Sciences van deze universiteit.

Alle panelleden en de secretaris hebben een verklaring inzake onafhankelijkheid en geheimhouding ingevuld en ondertekend.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel bracht een bezoek aan de locatie van de opleiding in Utrecht op 29 april 2015 (namen gesprekspartners zonder hun mogelijke titel).

- 09.00 uur – 09.30 uur   Ontvangst en overleg panel (besloten)
- 09.30 uur – 10.00 uur   Instellingsbestuur
J. van de Vijver (voorzitter college van bestuur), D. Majoor (vice-voorzitter college van bestuur)
- 10.00 uur – 11.00 uur   Opleidingsmanagement
W. Amerika (directeur masteropleiding en HKU College), S. van der Donk (programmamanager masteropleiding en HKU College), H. Leeuw (onderwijskundige masteropleiding en HKU College)
- 11.15 uur – 11.45 uur   Vertegenwoordigers werkveld
I. Noordhoek (programmamanager DGA/CLICKNL Games en projectmanager Economic Board Utrecht), L. Hendricks (directeur en bestuurslid A-Lab en strategisch adviseur crossovers), Y. Gagliardi (directeur IZovator en kwartiermaker Create Health CLICKNL), P. Rutten (lector Creative Business Hogeschool Rotterdam)
- 11.45 uur – 12.15 uur   Examencommissie en opleidingscommissie
H. Leeuw (lid examencommissie HKU Games en Interactie), I. ten Have (lid examencommissie HKU Games en Interactie), H. Leeuw (voormalig voorzitter examencommissie bachelor Kunst & Techniek en plaatsvervangend voor huidige voorzitter), A. Karssen (docent, lid opleidingscommissie HKU Design), J. Mueller (student, lid opleidingscommissie HKU Design), S. Bon (student, lid opleidingscommissie HKU Games en Interactie)
- 12.15 uur – 13.00 uur   Lunch en overleg panel (besloten)
- 13.00 uur – 13.30 uur   Rondleiding voorzieningen
- 13.30 uur – 14.30 uur   Docententeam
I. Schuffelers (lid kernteam, coach, studieleider Product Design, HKU Design), W.J. Renger (lid kernteam, expert, coach, hoofd R & D studiolab Games en Interactie), T. Horlings (lid kernteam, expert, coach, docent Ondernemerschap en Marketing HKU Kunst en Economie), P. van de Port (coach, docent research HKU Design), I. van Peer (coach, docent/begeleider vierdejaars HKU Games en Interactie), Th. van Lier (coach, docent Cultural Economics en Business Skills HKU Kunst en Economie), M. Copier (lector Play Design and Development en directeur Expertisecentrum Creatieve Technologie)

- 14.30 uur – 15.00 uur   Studenten
F. Richter (student Kunst en Economie, event management), R. Smallebroek (student HKU Kunst en Economie, Visual Art and Design Management), S. Bon (student HKU Games en Interactie, Interaction Design), J. Mueller (student HKU Design, Spatial Design)
- 15.00 uur – 16.30 uur   Overleg panel (besloten)
- 16.30 uur   Korte terugkoppeling door panelvoorzitter aan opleiding

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Documenten vooraf door de opleiding beschikbaar gesteld

- Informatiedossier uitgebreide TNO hbo-master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren
- Domeinspecifiek referentiekader en eindkwalificaties opleiding
- Schematisch programmaoverzicht
- Inhoudsbeschrijving van programmadelen (op hoofdlijnen)
- Studiegids
- Onderwijs- en examenregeling
- Overzicht in te zetten personeel
- Overzicht contacten met werkveld
- Organogram
- Curricula vitae docenten, examinatoren, opleidingsmanagement, lectoren, vertegenwoordigers werkveld, expertteam
- Overzicht relaties eindkwalificaties en Dublin-descriptoren

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- HKU Instellingsplan 2013 – 2018
- HKU Jaarverslag 2013
- Bestuurlijke agenda college van bestuur
- Ontwikkeling HKU Masterportefeuille 2014 – 2018
- Startnotitie Onderzoeksbeleid HKU 2013 – 2017
- Professionaliseringsplan HKU 2014 – 2018
- HR Strategie 2013 – 2018
- Regeling functioneringsgesprekken
- Beoordelingsregeling HKU
- Kaders functioneren en beoordelen
- HKU beloningsbeleid
- HKU procedure werving en selectie personeel in loondienst
- Strategisch huisvestingsplan
- Beleidsplan Studeren met een functiebeperking
- Protocol Studeren met een functiebeperking
- Overzicht voorzieningen in kader Studeren met een functiebeperking jaar 2014 – 2015
- HKU kwaliteitsplan onderwijs 2014 – 2018
- Kwaliteitsplan 2015 – 2016 HKU College, master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren
- Toetsplan 2015 – 2016 HKU College, master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren
- Verslagen onderwijsoverleg
- Verslagen directeurenoverleg
- Verslagen overleg CMR – CvB
- Verslagen examencommissie
- Handboeken en overig studiemateriaal
- Aanvraag macrodoelmatigheidstoets
- Besluit aanvraag macrodoelmatigheidstoets
- Eindrapport Hobéon arbeidsmarktonderzoek
- Kwantitatief instroomonderzoek master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
Croho	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
EC	studiepunten conform het European Credit Transfer System
hbo	hoger beroepsonderwijs
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op uitgebreide toetsing van de nieuwe opleiding hbo-master Ontwerpen, Innoveren en Valoriseren van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 30
E info@nvaio.net
W www.nvaio.net

Aanvraagnummer 003423